

УДК 338.439

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-9\(27\)-674-682](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-9(27)-674-682)

Замрига Артур Вікторович к.е.н., д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного та міжнародного права, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-8919-6633>

Стріяшко Галина Миколаївна к.ю.н., доцент, методист вищої категорії відділу програм підвищення кваліфікації, Інституту післядипломної освіти та підвищення кваліфікації, Державний податковий університет, <https://orcid.org/0009-0002-1768-5889>

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВИЙ ПОГЛЯД

Анотація. У статті розглянуто сучасні тенденції та виклики публічного управління інвестицій в економіку України в умовах глобалізації а також під час воєнного стану. Особлива увага приділяється механізмам залучення іноземних інвестицій, забезпеченню інвестиційної привабливості країни та інституційним аспектам управління інвестиційною діяльністю. Проаналізовано роль держави в стимулюванні інвестиційної активності та можливості адаптації публічного управління до глобальних змін.

По за увагою не залишаються інституційні трансформації, які відбуваються у сфері публічного управління в умовах воєнного стану. Висвітлено ключові аспекти стратегічного планування та визначено механізми розвитку управлінських систем для забезпечення ефективності управління у кризових умовах. Аналізуються особливості адаптації державних інституцій до умов війни, виклики, з якими стикається система публічного управління, а також шляхи удосконалення управлінських процесів на національному та місцевому рівнях. Основна проблема полягає в тому, що чинні механізми публічного управління не здатні повністю забезпечити ефективне функціонування держави в умовах війни. Це вимагає глибокого аналізу поточних інституційних трансформацій, перегляду підходів до управління та стратегічного планування, а також розробки нових пріоритетів, які відповідатимуть сучасним викликам. Одним із ключових інструментів державного регулювання інвестицій є формування правової основи, яка визначає умови інвестування, відповідальність учасників ринку та механізми стимулювання інвестицій у пріоритетні сектори.

Актуальність даного дослідження доводить потреба наукового обґрунтування, можливостей регіональних економік забезпечення саморозвитку на

основі стимулювання процесів інтелектуалізації суспільства, в чому провідну роль відіграє ефективність використання інформаційних технологій. Однак в умовах тривалих військових дій питання інвестиційної безпеки потребують додаткового вивчення, зокрема пошуку нових джерел капітальних інвестицій. У цьому контексті особливо важливим є розроблення правових положень, що регулюють державно-приватне партнерство, яке сприяє залученню приватних інвесторів до реалізації інфраструктурних і соціальних проєктів.

Ключові слова: публічне адміністрування, інвестиції, глобалізація, інвестиційна привабливість, публічне управління, воєнний стан.

Zamryha Artur Viktorovych Candidate of Economic Sciences, Doctor of Law, Associate Professor, Professor of the Department of Public and International Law, Vadym Hetman Kyiv National University of Economics, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-8919-6633>

Striashko Galyna Mykolaivna Candidate of Jurisprudence, associate professor, senior methodologist of the department of advanced training programs, Institute of Postgraduate Education and Advanced Training, State Tax University, <https://orcid.org/0009-0002-1768-5889>

PUBLIC ADMINISTRATION OF INVESTMENTS UNDER MARTIAL LAW: A LEGAL PERSPECTIVE

Abstract. The article examines current trends and challenges in public management of investments into Ukraine's economy amidst globalization and during martial law. Special attention is given to mechanisms for attracting foreign investments, ensuring the country's investment attractiveness, and the institutional aspects of managing investment activities. The role of the state in stimulating investment activity and the potential for adapting public governance to global changes are analyzed.

Institutional transformations in public governance during martial law are also addressed. The article highlights key aspects of strategic planning and outlines mechanisms for developing management systems to ensure effective governance in crisis situations. It analyzes the adaptation of state institutions to wartime conditions, the challenges faced by the public governance system, and pathways for improving management processes at both the national and local levels.

The central issue is that existing public management mechanisms are not fully capable of ensuring the effective functioning of the state during wartime. This requires a thorough analysis of ongoing institutional transformations, a reconsideration of management approaches and strategic planning, as well as the development of new priorities that align with current challenges.

Given the war, a significant influx of foreign investment into Ukraine until the end of hostilities is unlikely, as high risks deter potential investors. It is recommended to focus on the search for new sources and mechanisms for attracting investments within the country.

The relevance of this study is demonstrated by the need for scientific substantiation of the potential for regional economies to ensure self-development based on stimulating the processes of intellectualization of society, where the effective use of information technologies plays a leading role. However, in the context of prolonged military actions, issues of investment security require further examination, particularly in the search for new sources of capital investment. In this regard, the development of legal provisions regulating public-private partnerships, which facilitate the involvement of private investors in the implementation of infrastructure and social projects, is especially important.

Keywords: public administration, investments, globalization, Investment attractiveness, public governance, martial Law.

Метою статті є аналіз проблем розвитку публічного адміністрування та управління інвестиціями в умовах воєнного стану на прикладі України та вивчення досвіду інших країн, які стикалися з військовою агресією на своїй території. Основна увага приділяється оцінці інституційних та економічних трансформацій, що відбуваються під час війни, а також механізмам адаптації та розвитку системи управління інвестиціями в кризових умовах. Стаття також розглядає ефективність мобілізаційних систем, економічних реформ та інфраструктурних проєктів, які можуть бути використані для підвищення стійкості держави під час війни і на повоєнному етапі. Процеси глобалізації суттєво впливають на економіку країн світу, зокрема на можливість залучення інвестицій. Для України це питання особливо актуальне, оскільки залучення іноземних інвестицій є одним із ключових чинників, що сприяє економічному зростанню, модернізації виробництва та інноваційному розвитку. Однак, ефективне управління інвестиційною діяльністю в умовах глобалізації потребує адекватних публічно-адміністративних механізмів. У цій статті ми розглянемо, як держава може сприяти створенню сприятливого інвестиційного клімату, попри зовнішні та внутрішні виклики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публічне управління інвестиційною діяльністю в умовах воєнного конфлікту вимагає новаторських підходів та наукової новизни для вирішення викликів, що виникають у таких умовах. Деякі аспекти наукової новизни у публічному управлінні інвестиціями під час воєнного конфлікту включають - стратегічне планування в умовах нестабільності. Різні аспекти інвестиційної діяльності розглядали у своїх працях такі вчені В. Колпаков, А. Комзюк, В. Корженко, А. Куліш, Р. Миронюк,

Р.Мельник та багатьох інших авторів. Однак в умовах тривалих військових дій питання інвестиційної діяльності потребують додаткового вивчення, зокрема пошуку нових джерел капітальних інвестицій.

Постановка проблеми. Як зазначили науковці-економісти С.Ткаченко, А.Дядін в своїй праці «Гібридні війни починаються організацією масованих інформаційних вкидань у соціальні мережі, в яких дискредитуються органи влади тієї країни, проти якої ведеться війна, а також її зовнішньополітичний та економічний курси, соціальна політика, потім розгойдується соціально-політична ситуація всередині країни.» [1].

Залучення саме довгострокових іноземних інвестицій, а також активізація діяльності з їх «просування» протягом майже усіх років незалежності України було одним із пріоритетних завдань її економічної політики, що визначалися низкою офіційних документів. Проте, на жаль, сьогодні результати є невтішними, і великі західні інвестори з обережністю ставляться до України. Беззаперечним є той факт, що в Україні існує низка інвестиційно привабливих факторів, які сприяють розширенню її інвестиційних зв'язків: великий ємний та фактично конкуренто необмежений внутрішній ринок з більшості товарних позицій; географічне розташування на перетині основних транспортних шляхів між Європою та Азією; порівняно дешева та водночас кваліфікована робоча сила; науковий потенціал; розвинена інфраструктура (наявність портів, мостів, летовищ, складів, систем зв'язку, водопостачання) та інше.

Проте за одним із показників, що відображає ступінь інтеграції країни у світове господарство, розвиток її зовнішньоекономічних зв'язків та прагнення до створення відкритої, експорт орієнтованої моделі економіки — накопичені обсяги іноземних інвестицій, Україна значно поступається переважній більшості країн з трансформаційною економікою.

Виклад основного матеріалу. Світова фінансово-економічна криза у 2008-2012рр. та військова агресія проти України кількома роками потому суттєво погіршили очікування інвесторів стосовно подальших перспектив інвестування та фізичної безпеки активів у країні і внесли свої корективи, спричинивши скорочення надходжень коштів та навіть вибуття капіталів у певні періоди. Тому постало завдання, що полягає не лише в активному залученні нових, а також у втриманні на території України наявних іноземних інвесторів.

Мережевий підхід до державного управління не є не тільки відображенням спорів, що ведуться між представниками різних управлінських теорій, а й відповіддю на зміни умов, у яких здійснюється управління громадськими процесами. Справді, екологія громадського управління за останні десятиліття суттєво змінилася, що змушує шукати нові моделі управління крім ринкових

та ієрархічних. Плюралізація громадських структур, складність взаємовідносин між різними групами населення, високий рівень суспільних потреб та очікувань, зростання масштабу невизначеності та ризику, глобалізація світової економіки та розвиток соціальних мереж, інформатизація суспільства, падіння довіри населення до урядів та державних органів управління загалом – усе це та багато іншого призвело до перегляду традиційних управлінських підходів. Причому, на відміну від нового державного менеджменту, мережева концепція не применшує, а, навпаки, підкреслює роль та особливості суспільної сфери.[3]

Публічне адміністрування в умовах воєнного стану вимагає оперативного реагування на зовнішні загрози, мобілізації ресурсів і трансформації управлінських процесів. Системи державної влади змушені адаптуватися до нових умов, коли питання безпеки, забезпечення основних потреб населення та координація дій стають пріоритетними. Важливим аспектом у цьому контексті є стратегічне планування та механізми розвитку, які забезпечують стійкість державних інститутів та сприяють відновленню після конфлікту. Глобалізація сприяє зростанню міжнародних інвестиційних потоків, відкриваючи нові можливості для країн, що розвиваються, зокрема для України. Проте вона також підвищує конкуренцію за іноземні інвестиції, оскільки інвестори обирають найбільш привабливі ринки. Для України, яка прагне збільшити інвестиційні надходження, критично важливо створити конкурентоспроможні умови для інвесторів.

Публічне управління в умовах воєнного стану має свої унікальні особливості, які пов'язані з необхідністю оперативного реагування на зовнішню агресію та забезпечення безпеки держави. Основні проблеми, які потребують наукового дослідження, полягають у недостатньо адаптованих механізмах розвитку управління, зокрема в таких аспектах:

Наразі в Україні відбуваються значні зміни в державних інституціях, але їх недостатньо аналізують з точки зору ефективності. Необхідно виявити слабкі місця в роботі державних органів та розробити механізми, що дозволять швидко реагувати на зовнішні виклики. У воєнний час особливо актуальною стає проблема оптимізації прийняття рішень, які часто залишаються заполітизованими або надто бюрократизованими. Це затримує важливі процеси, зокрема мобілізацію ресурсів та координацію між регіонами. Механізми розробки та реалізації стратегічних планів на державному та регіональному рівнях не завжди відповідають вимогам воєнного часу. Виникає необхідність адаптувати ці процеси до кризових умов, забезпечивши при цьому їхню гнучкість і адаптивність.

Ефективне публічне управління та адміністрування інвестицій передбачає створення умов для стабільного інвестиційного середовища, розвиток

правової бази, що забезпечує захист прав інвесторів, та прозорість взаємодії між державою і бізнесом. Основні елементи публічного адміністрування інвестицій включають:

- інституційні реформи: сучасна інституційна база вимагає подальших реформ для спрощення процедур інвестування, поліпшення корпоративного управління, забезпечення прозорості та підвищення ефективності контролю за інвестиційною діяльністю.

- державна підтримка інвестиційних проектів: важливим елементом є розробка та реалізація національних інвестиційних програм, що мають на меті підтримку стратегічно важливих галузей, таких як інфраструктура, енергетика, інформаційні технології, а також стимулювання розвитку регіонів.

- регуляторні та правові механізми: для залучення інвестицій важливим є вдосконалення законодавства у сфері захисту прав інвесторів, зокрема в частині правового захисту капіталовкладень та мінімізації ризиків.

Попри наявність значного потенціалу, інвестиційна привабливість України стикається з численними викликами, серед яких:

- високий рівень корупції є однією з головних перепон для іноземних інвесторів. Впровадження антикорупційних заходів та підвищення прозорості державного управління є ключовими для покращення інвестиційного клімату.

- часті зміни в законодавстві та політичні кризи негативно впливають на передбачуваність інвестиційного середовища.

- поганий стан транспортної та енергетичної інфраструктури обмежує можливості для розвитку великих інвестиційних проектів.

Для підвищення інвестиційної привабливості України необхідно вжити таких заходів:

- держава повинна забезпечити стабільність законодавства, покращити судову систему та запровадити прозорі механізми взаємодії між бізнесом та владою.

- необхідно створити ефективну систему правового захисту інвестицій та вирішення спорів, зокрема через розвиток міжнародних арбітражних механізмів.

- стимулювання розвитку інноваційних галузей та залучення інвестицій у високотехнологічні сектори економіки має стати одним із ключових пріоритетів державної політики.

Основний акцент полягає в тому, що запровадження воєнного стану викликає шоківий вплив на всі сфери життєдіяльності держави та суспільства через інституційно-правові зміни, військову агресію та трансформацію неформальних інститутів. Основними викликами для держав у цей період є руйнування механізмів управління, зміна структури економіки, втрата бюджетних надходжень, загострення соціальних проблем та зниження інвестиційної

активності. Досвід країн, як перебували або перебувають в стані війни, демонструє необхідність реформування економіки, інфраструктури та мобілізаційних механізмів для забезпечення стійкості держави під час війни.

Так, Грузія, яка у 2008 р., так само як і Україна зараз, стикнулася з військовим вторгненням росіян, постала перед необхідністю відшкодування завданих війною збитків місцевій інфраструктурі, потребою забезпечувати харчуванням та житлом велику кількість людей, що були змушені покинути свої домівки під час військових дій, а також посиленням тиску на уряд з боку опозиції та значної частини населення [4].

Сніжана Дяченко, молодша аналітикиня, зауважила, що Хорватію, війна 1991–1995 років змусила відмовитися від субсидування низки дотаційних з часів соціалізму галузей, які в умовах ринкової економіки мали збанкрутувати ще у 1980-х роках (наприклад, суднобудування). Крім того, країна була змушена прискорено проводити ліберальні реформа, зокрема дерегулювати ціноутворення та зняти частину обмежень у торгівлі [5].

Ізраїль, для якого війна минулого століття, так само як і для Хорватії та України, фактично стала війною за незалежність, основну увагу приділив впровадженню «нової економічної політики». Так, в країні було скасовано розподільну систему та держрегулювання цін. Одночасно країна започаткувала реалізацію низки великих інфраструктурних проєктів, включаючи будівництво нових підприємств у сфері енергетики, Національного ізраїльського водопроводу, розвиток портів тощо. Значні інвестиції держави йшли в аграрний сектор та легку промисловість. Протягом наступного десятиліття приділялася першочергова увага розвитку військово-промислового комплексу. Як наслідок, Ізраїль одним зі світових лідерів у сфері військової промисловості, яка перетворилася на головного роботодавця країни. До того ж експорт озброєння став важливим джерелом бюджету Ізраїлю. В результаті за десятиліття ВВП Ізраїлю зростав на рівні 10% (трохи менше темпів зростання економіки Японії). Споживання на душу населення зросло на 221%, країна практично досягла нульового безробіття. За цей період Ізраїль залучив інвестиції та зміг закласти основи своєї промисловості. [6].

Як бачимо, рецепт відновлення кожної країни різний і залежить від її економічних, геополітичних і навіть культурних особливостей у довоєнний період. Але є низка загальних інструментів для успішного відновлення: створення великої кількості робочих місць державою, розвиток високотехнологічних галузей, зокрема розвиток ВПК та значне вливання фінансових ресурсів.

У той же час, навіть за найсприятливішої повоєнної кон'юнктури, важливо ефективно використовувати отриманий ресурс. Від цього залежить зростання економічної сили, що є основою всіх соціальних процесів.

Висновки. Узагальнюючи, публічне управління в умовах воєнного стану повинно бути орієнтоване на захист населення, забезпечення безпеки, ефективне використання ресурсів та стратегічне планування для подолання непередбачуваних ситуацій. Умови глобалізації вимагають від України адаптації публічного адміністрування інвестицій до нових реалій міжнародної конкуренції. Ефективне управління інвестиційною діяльністю залежить від здатності держави забезпечити сприятливий інвестиційний клімат, знизити рівень корупції та підвищити прозорість економічних процесів. Важливим є також стимулювання інноваційного розвитку та модернізація інфраструктури для покращення інвестиційної привабливості країни.

На основі проведеного дослідження було встановлено, що публічне управління в Україні в умовах воєнного стану стикається з низкою проблем, які потребують системного підходу для їх вирішення. Опрацьовані теоретичні розробки вітчизняних і закордонних авторів дозволили побудувати методологічну базу дослідження на основі інституційного підходу, методів аналізу, синтезу та порівняльного аналізу. Досвід таких країн, як Грузія, Хорватія та Ізраїль, слугує важливим джерелом для адаптації практик ведення публічного управління під час війни.

Проаналізовано інституційні зміни, що відбулися в Україні внаслідок введення воєнного стану, і виявлено певні дисфункції в роботі формальних і неформальних інститутів. Показано деструктивний вплив інституційних прогалин, які стали наслідком адміністративно-територіальної реформи, та визначено низку інститутів, здатних сприяти адаптації публічного управління до реалій війни.

Наголошено на необхідності вдосконалення стратегічного планування на всіх рівнях управління – державному, регіональному та місцевому. Окремо виділено роль фінансових, соціальних і ринкових механізмів для підвищення ефективності публічного управління. Пріоритетними цілями визначено оптимізацію використання наявних ресурсів, вирішення соціальних проблем та покращення якості людського капіталу.

Література:

1. Ткаченко С. О., Дядін А. С. Суспільна безпека в умовах воєнного стану та ментальної війни. *Право і безпека*. 2022. №3 (86) С. 128139. DOI: 10.32631/pb.2022.3.11.<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b2ea7888-d665-4fb1-b44f-bfaebe098788/content>
2. Іваненко О. Роль держави в залученні іноземних інвестицій: порівняльний аналіз. *Державне управління та економіка*, №2, 2022.
3. Blinc R., Zidansček A., Šlaus I. Sustainable development and global security. *Energy*. 2007. Vol. 32. Iss. 6. P. 883–890.
4. Нейл Макфарлейн. Постреволюційна Грузія на межі? URL: <https://krytyka.com/ua/articles/postrevolyutsiyna-hruziya-na-mezhi>
5. Дяченко С. Як нам відбудувати Україну. Успішні світові кейси повоєнного відновлення. *Українформ*. Режим доступу: URL <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3493522-ak-nam-vidbuduvati-ukrainu-uspisni-svitovi-kejsi-povoennogo-vidnovlenna.html>

6. Нечипоренко М. Відродження після війни. Світовий досвід економічного успіху для України Режим доступу: URL <https://thepage.ua/ua/news/yaki-varianti-vidnovlennya-ukrayini-ye-u-povoyennij-chas>

7. Про інвестиційну діяльність Закон України від 18.09.1991р., за ред. від 19.01.2012р.

8. Bregman R. Why Europe Needs Ukraine. The Atlantic. 2022. URL: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/04/why>

9. Хто і як інвестує в Україну. Дослідження Центру Розумкова . Режим доступу: URL: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iak-investuie-v-ukrainu>

10. Морозов Д. І. Публічне управління інвестиційною діяльністю в умовах воєнного часу : кваліфікаційна робота : спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» / Поліський нац. ун-т, каф. економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління ; наук. кер. Литвинчук І. Л. – Житомир, 2023. – 37 с.

11. Бугайчук К.Л. Публічне адміністрування: теоретичні засади та підходи до визначення. Право і безпека.2017. No 3 (6). С. 38-44.

References:

1. Tkachenko S. O., Diadin A. S. (2022) Suspilna bezpeka v umovakh voiennoho stanu ta mentalnoi viiny [Public Security in Conditions of Martial Law and Mental Warfare]. Pravo i bezpeka. 2022. No3 (86) S. [in Ukrainian].

2. Ivanenko O. (2022) Rol derzhavy v zaluchenni inozemnykh investytsii: porivnialnyi analiz. [The role of the state in attracting foreign investments: a comparative analysis]. Derzhavne upravlinnia ta ekonomika, №2, 2022. P.23-29 [in Ukrainian] .

3. Blinc R., Zidansˇek A., Šlaus I. (2007) Sustainable development and global security. Energy. 2007. Vol. 32. Iss. 6. P. 883–890.

4. Neil Makfarlein. Postrevoliutsiina Hruzii na mezhi? [Is Post-Revolutionary Georgia on the Brink?] URL: <https://krytyka.com/ua/articles/postrevolyutsiyna-hruziya-na-mezhi>

5. Diachenko S. Yak nam vidbuduvaty Ukrainu. Uspishni svitovi keisy povoiennoho vidnovlennia.[How to rebuild Ukraine: successful global cases of post-war recovery]. Ukrinform. Rezhym dostupu: URL <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3493522-ak-nam-vidbuduvati-ukrainu-uspishni-svitovi-kejsi-povoenno-go-vidnovlenna.html>

6. Nechyporenko M. Vidrozhennia pislia viiny. Svitovi dosvid ekonomichnoho uspikhu dlia Ukrainy. [Post-war revival: global experience of economic success for Ukraine] Rezhym dostupu: URL <https://thepage.ua/ua/news/yaki-varianti-vidnovlennya-ukrayini-ye-u-povoyennij-chas>

7. Zakon Ukrainy Pro investytsiinu diialnist vid 18.09.1991r., za red. vid 19.01.2012r. [in Ukrainian] .

8. Bregman R. Why Europe Needs Ukraine. The Atlantic. 2022. URL: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/04/why>

9. Khto i yak investuie v Ukrainu. Doslidzhennia Tsentru Rozumkova . Rezhym dostupu: URL: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iak-investuie-v-ukrainu>

10. Morozov D. I. Publichne upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu v umovakh voiennoho chasu [Public management of investment activity in wartime conditions] Poliskyi nats. un-t, kaf. ekonomichnoi teorii, intelektualnoi vlasnosti ta publichnoho upravlinnia ; nauk. ker. Lytvynchuk I. L. – Zhytomyr, 2023. – 37 s. [in Ukrainian]

11. Buhaichuk K.L. Publichne administruvannia: teoretychni zasady ta pidkhody do vyznachennia. [Public administration: theoretical foundations and approaches to definition]/ Pravo i bezpeka.2017. No 3 (6). S. 38-44. [in Ukrainian].